

Lausunto valtiovarainvaliokunnalle hallituksen esityksestä talousarvioksi vuodelle 2025

Lausuntoni hallituksen esityksestä talousarvioksi vuodelle 2025 (TAE 2025) rajoittuu arvioimaan sitä hallitusohjelman kahden keskeisen talouspoliittisen tavoitteen valossa:

— *Julkisen talouden velkasuhde vakautetaan ja sen jälkeen käännetään ylivaalikautisessa tarkastelussa pysyvästi alenevalle uralle.*

— *Julkisen talouden rahoitusasema kohenee siten, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 1 % suhteessa bruttokansantuotteeseen vaalikauden aikana eli vuoteen 2027 mennessä.*

TAE 2025 jatkaa hallitusohjelman mukaisten, julkista taloutta nettomääräisesti 6 mrd. euroa (menosopeutus 4 mrd. € ja rakennetoimet 2 mrd. €) vuoden 2027 tasolla vahvistavien toimien toteutusta. Lisäksi TAE 2025 toteuttaa hallituksen keväällä 2024 päättämiä lisätoimia, jotka vahvistavat julkista taloutta noin 3 mrd. eurolla, josta menosopeutuksen osuus on noin 50% ja verotoimien osuus on noin 50 %.

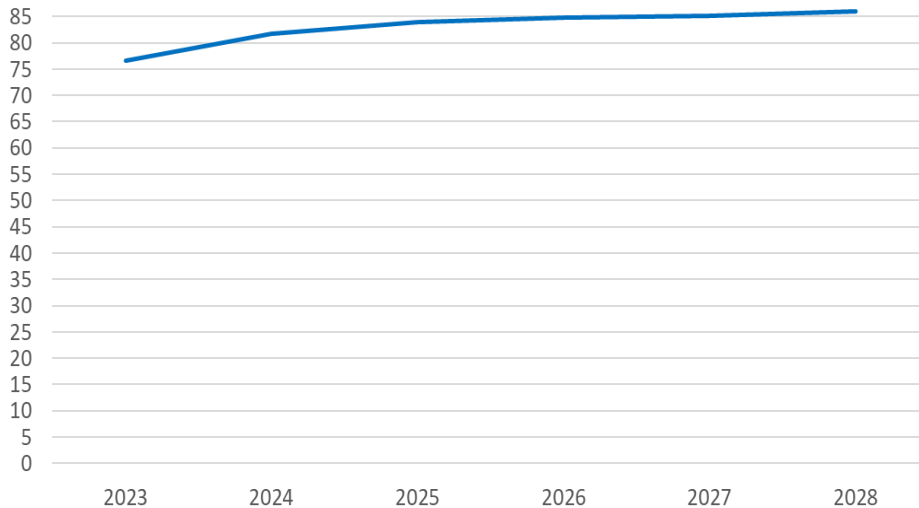
TAE 2025:n liitteenä oleva taloudellinen katsaus esittää VM:n kansantalousosaston riippumattoman ennusteen, jonka perusteella voi arvioida hallituksen tavoitteiden toteutumista. VM:n ennuste ei ota huomioon säästötoimia, joista ei ole vielä selkeitä päätöksiä – kuten hyvinvointialueiden säästötoimet – tai joiden vaikutuksia ei ole voitu arvioida. Ennusteen mukaan julkisen talouden velkasuhde jatkaa hienoista nousuaan vaalikauden lopussa. Julkisen talouden alijäämä/BKT on 2,3 % v.2023, kun se VM:n kevään 2024 taloudellisen katsauksen ennusteessa oli 1,9 %. Muutos alijäämäsuhteessa näyttää johtuvan lähinnä siitä, että vuoden 2023 toteutunutta alijäämäsuhdetta on tarkistettu viime kevään ennusteen -2,5 %:sta -2,9 %:iin. Myös velkasuhteen v. 2023 toteutunutta tasoa on tarkistettu ylöspäin 75,8 %:sta 76,6 %:iin.

Kansantalouden tilinpidon tilaston luonteeseen kuuluu toteutuneiden lukujen joskus merkittävätkin tarkistukset. Kun tämän lisäksi otetaan huomioon talouden ennusteisiin liittyvä huomattava epävarmuus, on perusteltua, ettei hallitus päättänyt TAE 2025:n yhteydessä lisäsopeutuksesta. Tätä puoltaa myös se, että aiempien toimien – kuten alv-kantojen noston – talousvaikutuksista on vielä käytettävissä vain vähän toteumatietoa.

Lausunnon liite kuvaa lähemmin velkasuhteen taittumiseen liittyviä epävarmuuksia. Taittuminen riippuu monen vaikeasti ennustettavan tekijän yhteisvaikutuksesta. Ottaen huomioon niiden tilastolliset ominaisuudet ja keskinäisen riippuvuuden on velkasuhteen ennustehaarukka varsin leveä. Tämä ei vähennä velkatavoitteen tärkeyttä, mutta se korostaa tarvetta selvittää velkasuhteen nousun jatkumisen syitä oikea-aikaisten ja vaikuttavien korjaavien toimien määrittämiseksi.

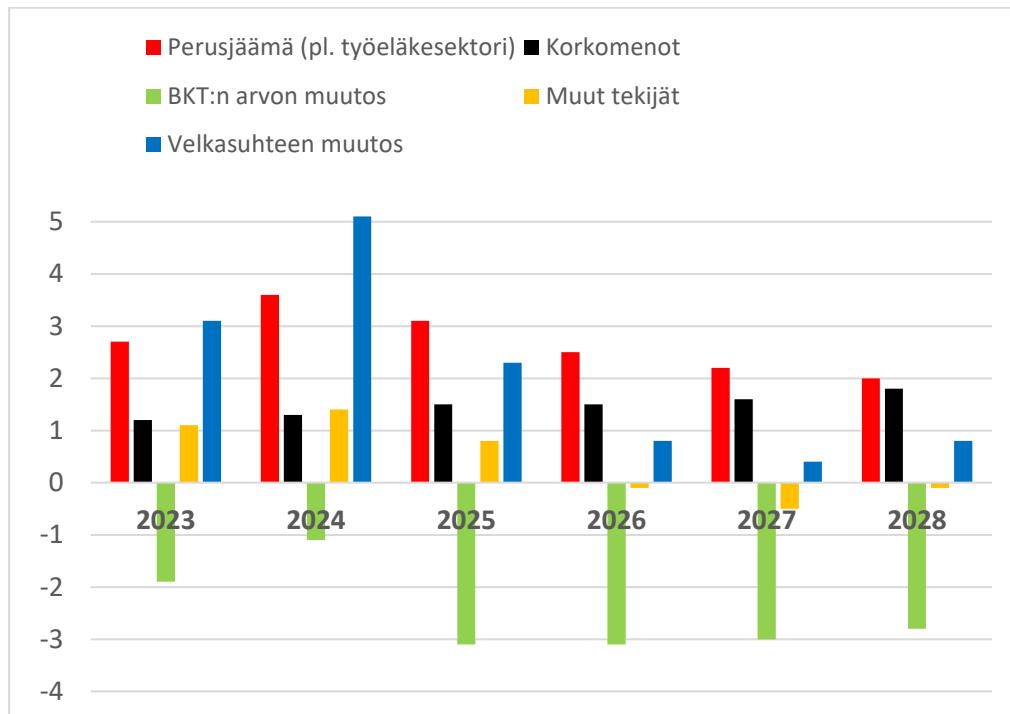
Liite: Julkisen talouden velkasuhteen taittumisen epävarmuustekijät

Kuvio 1. Julkisen talouden velka/BKT 2023-2028, %

Lähde: VM Taloudellinen Katsaus, Syksy 2024

Kuvio 2. Eri tekijöiden vaikutukset julkisen talouden velka/BKT-suhteeseen 2023-2028, %-yks.

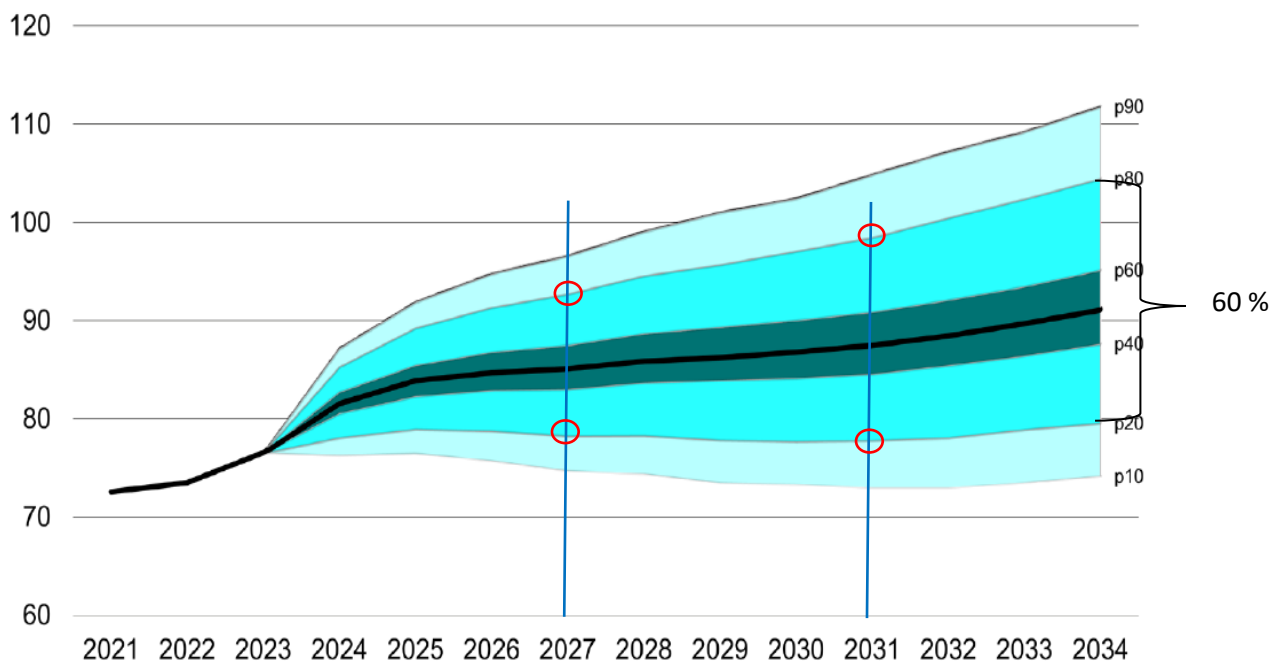

Lähde: VM Taloudellinen Katsaus, Syksy 2024

Kuvio 1 viittaa, että velkasuhteen vakautuminen on varsin lähellä. Kuvio 2 osoittaa sen, että velkasuhteen kehitys riippuu monen vaikeasti ennustettavan tekijän summasta.

VM:n taloudellinen katsaus havainnollistaa julkisyhteisöjen velkasuhteen kehityksen epävarmuutta kuvion 3 viuhkakuviolla, missä talouden ennakoituun kehitykseen liittyvä epävarmuus on huomioitu simulointien avulla. Kuvio 3 esittää julkisyhteisöjen velkasuhteen ennusteen, jota on jatkettu julkisen talouden pitkän aikavälin painelaskelman mukaisesti. Lisäksi kuviossa esitetään velkasuhteen simuloitujen arvojen kehitys vuosille 2024–2034.

Kuvio 3. Julkisyhteisöjen velka/BKT VM:n painelaskelmassa ja sen simuloitut luottamusvälit, %

Lähde: VM Taloudellinen Katsaus, Syksy 2024

VM:n taloudellisen katsauksen mukaan, kun otetaan huomioon Suomen taloushistorian perusteella mahdolliset ennusteen perusuraa heikommat ja suotuisammat kehityskulut, voidaan arvioida, että julkisen talouden velkasuhde on kuluva vaalikauden päättyessä noin 60 % todennäköisyydellä 78 %–93 %. Kahden vaalikauden jälkeen vuonna 2031, velkasuhde on 78 %–99 % noin 60 % todennäköisyydellä.